

del ll. *fumigare*; *fumigació*, *fumigador*; *fumigatori*; *fumigi* [S. xiv, DAg i AlcM]; *sufumigar*, *sufumigació*.

Fumària, pres del ll. *fumaria* [1798, Cavanilles, Ol. t. II, 335]. OPou li dóna la curiosa traducció catalana *filibusterre*: es pot suposar que sigui alteració del llatí *finus terrae* 'fems o adob de la terra' alterat sota la influència del sinònim *fumària*, d'on *fumisterre*, i alhora per una etimologia pseudo-popular *finibus terrae* (= *Finisterre*) 'a l'extrem de la terra', d'on el *filibusterre* d'OPou: de fet *fumisterris* és conegut com a nom de la mateixa planta a la Pna. de Vic (DAg.) i en altres llocs; *fumusterre* figura en el *Collectori* de Cauliac (c. 1500): «sie tot confegit ab suc de *fumusterre* e de plantatge, tant com se n'í pot embibir» (lli. vi, d. 1.ª, cap. 3), i ja en un doc. val. de 1409 («--- exarob de *fumusterre*», AlcM); «*berbena, fumisterre* (erba inútil, se fa de putrefacció)», MAgustí, 1613 (*Secrets d'Agr.*, 77); *fumisterres* men. (AlcM), *fumilisterra* (Caella, AlcM); «*fumisterris, herba: fumus terrae, fumaria, capnos*», DTò. 1670, cf. *Fumisteris*, nom que donen els pescadors del Maresme (StPol, etc., 1930) al puig de St. Miquel de Solterra (entre St. Hilari i Osor) del qual se serveixen com a senya. *Fumariàcies*; *fumàric*, *fumarina*.

CPT.: *Fumacassoles. Fumifer. Fumivor. Parafum.*

HEL-LENISMES: Del gr. *θύω* 'cremo encens', parent del ll. *fumus*, derivava *τῦφος* 'vapor', 'estupor', d'on el nom de malaltia *tifus* [Lab. 1864]; *tífic* [1868, SLitCosta]; *tifoide*, *tifòidic* [1868, id.], *tifoïdal*; *paratífus*, *paratífic*, *paratifoide*, *-oïdal*. Altres derivats de *θύω* són *θύλα* 'planta odorífera africana' > *tuia*; i *θύος* 'encens', llatinitzat en *tus*, *turis*: d'on *turibul*, *turibular*, *turibulari*; *turifer*, *turiferari* [1749, Bna., DAg.], *turificar*, *turificació*.

LLISTA CORRELATIVA DE DERIVATS I COMPOSTOS:

fumada I, *fumar*, *fumador*, *fumarro*, *fumat*, *afumat*, *afumada*, *afumador*, *afumament*, *fumada* II 'ocellet negre', *fumadell*, *fumarell*, *fumatell*, *fumall*, *fumera* I, *fumaguera*, *fumarella*, *fumareda*, *fumassa*, *fumassera*, *fumassola*, *fumissola*, *fumerada*, *fumella*, *fumerola*, *fumerol*, *fumillo*, *fumet*, *fumadera*, *fumagassera*, *fumagueral*, *fumareig*, *fumarella*, *fumarola*, *fumasela*, *fumassera*, *fumassola* (vid. supra), *fumatera*, *fumatxol*, *fumela*, *fumerri*, *fumaterrí*, *fumejar*, *fumejant*, *fumera* II 'xemenèia', *fumeral*, *fumeneia*, *fumeralada*, *fumerista*, *fumista*, *fum(er)isteria*, *fumigó d'artigaire*, *fumiguer*, *fumós*, *fumositat*, *esfumar*, *desfumar*, *difumar*, *esfumadura*, *esfuminar*, *difuminar*, *afuminar*, *difuminació*, *esfumi*, *difumi*, *perfumar*, *perfum*, *perfumer*, *perfumeria*, *perfumista*, *perfumador*, *perfumament*, *safumar*, *safumeri*, *sufumeri*, *fumigar*, *fumigació*, *fumigador*, *fumigatori*, *fumigi*, *sufumigar*, *sufumigació*, *fumària*, *filibusterre*, *fumisterre*, *fumisterris*, *fumusterre*, *fumisterra*, *fumesterres*, *fumilisterra*, *Fumisterris* (cf. supra), *fumariàcies*, *fumàric*, *fumarina*, *fumacassoles*, *fumifer*, *fumivor*, *parafum*, *tífus*, *tífic*, *tifoide*, *tifòidic*, *tifoïdal*, *paratífus*, *paratífic*, *paratifoide*, *paratifoïdal*, *tuia*, *turibul*, *turibular*, *turibulari*, *turifer*, *turiferari*, *turificar*, *turificació*.

Fumar, *fumareda*, *fumarell*, *fumarella*, *fumària*, *fumariàcies*, *fumàric*, *fumarina*, *fumarol*, *fumassa*, *fumassera*, *fumassola*, *fumat*, *fumatell*, *fumaterra*, *fumaterrí*, *fumatxol*, V. *fum Fumbre*, V. *fúmer* (FOTRE) *Fumejant*, *fumejar*, V. *fum Fúmer*, *fumut*, V. *fofre Fumera*, *fumerada*, *fumeral*, *fumeralada*, *fumerejar*, *fumerista*, *fumerol*, *fumerola*, *fumerra*, *fumerri*, V. *fum Fumesa*, V. *fúmer* (FOTRE) *Fumesterres*, *fumet*, *fumetera*, *fumifer*, *fumigació*, *fumigar*, *fumigatori*, *fumigi*, *fumilisterra*, *fumillos*, *fumini*, *fumisterra*, *fumisteris*, *fumivor*, *fumós*, *fumositat*, *fumusterre*, V. *fum Fumut*, V. *fúmer* (FOTRE) *Funàmbul*, *funambulisme*, V. *funicle*

Funariàcies, V. *funicle*

FUNCIO, pres del ll. *functio*, *-ōnis*, 'compliment, execució (d'alguna cosa)', 'pagament (d'un tribut)', derivat de *fungi* 'complir (un deure, una funció)'. □ 1.ª doc.: 1688.

«Qualsevol dels pintors col·legiats que intentarà plet al Col·legi --- sia privat de poder entrar ni votar a ninguna *funció* del Col·legi» en les ordinations del Col·legi de Pintors de Barcelona, a. 1688 (*CoDoACA* xli, 411); «*funcció*: obra de exercir un ofici: *funcio*; fer la *funcció* de embaxador ---», 1695, Lacav. «Mira, fill meu --- quan siguis gran, pensa que ni nosaltres ni la nostra pàtria serem lliures mentre no puguem ordenar en llengua catalana totes les *funcions* públiques ni privades de la nostra vida», Coromines (article d'«El Poble Català», 1-x-1916), frase esborrada per la censura feixista a les O. C., 1474b31 ss.

DERIV.: *Funcionar* [Lab. 1864], *funcionament*; *funcionari* [Lab. 1864]; *funcional*, *funcionalisme*. *Fungible* [1917, DOrt.], derivat savi de *fungi* en el sentit de 'consumir'; *fungibilitat*. *Perfunctori*, derivat de *perfungi* 'complir del tot, sortir del pas'.

Defunt [def-, 1248], pres del ll. *defunctus* id., participi de *defungi* 'complir (alguna cosa)', 'pagar un deute', i especialment *vitā defungi* 'traspassar, morir'. Com a eufemisme eclesialístic aviat fou adoptat pel català: «per rahó de fermanza que feren a N B. pintor --- me-n clam a vós, per raó de Na Brunissén, fill del davant dit En B. Pintor, *defunt*, que-ns sia feita justícia», doc. de Sanaüja de 1248 (PPujol, *DocsVgUrg.*, 10.6); «a la porta foren molts pobres, qui speraven almoyna, segons que és acostumat com hom ha soterrar los hòmens, e per lur ànima hom fa almoina als pobres, a l'alberc del *defunt*», Llull (*Blanq.*, NCL. I, 110.14). «Les obres de misericòrdia són VII --- la setena pregar devotament a Déu per tots feels *defuncts* e per los vius treballants». Eiximenis (*DoComp.*, *CoDoACA* XIII, 313.6f.); «Feria II, post octavam ascensionis. *Beati mortui* --- Axí con la missa de huy és stada de *deffunts*, axí serà lo sermó ---», StVicentF (NCL. I, 67.16); *defunt* posen encara DTò. 1670 i Lacav.; *defunt* des de Belvitges. *Defunció* [1917, DOrt.].

Funda, V. *fona Fundació*, *fundador*, *fundamental*, *fundar*, V. *fons Fundaria*, V. *fondre Fundat*, V. *fons Fundent*, *fundible*, V. *fondre*